

مركز جهانی علوم اسلامی
جمهوری اسلامی ایران - قم - ۱۳۵۸

مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی

بررسی تطبیقی مبانی حقوق بشر در اسلام و غرب

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته فقه و معارف اسلامی

نگارش عزیز الله خلیلی

استاد راهنما حجة الاسلام والمسلمین دکتر حسن وحدتی شبیری

استاد مشاور حجة الاسلام والمسلمین محسن قدیر

اسفندماه ۱۳۸۴

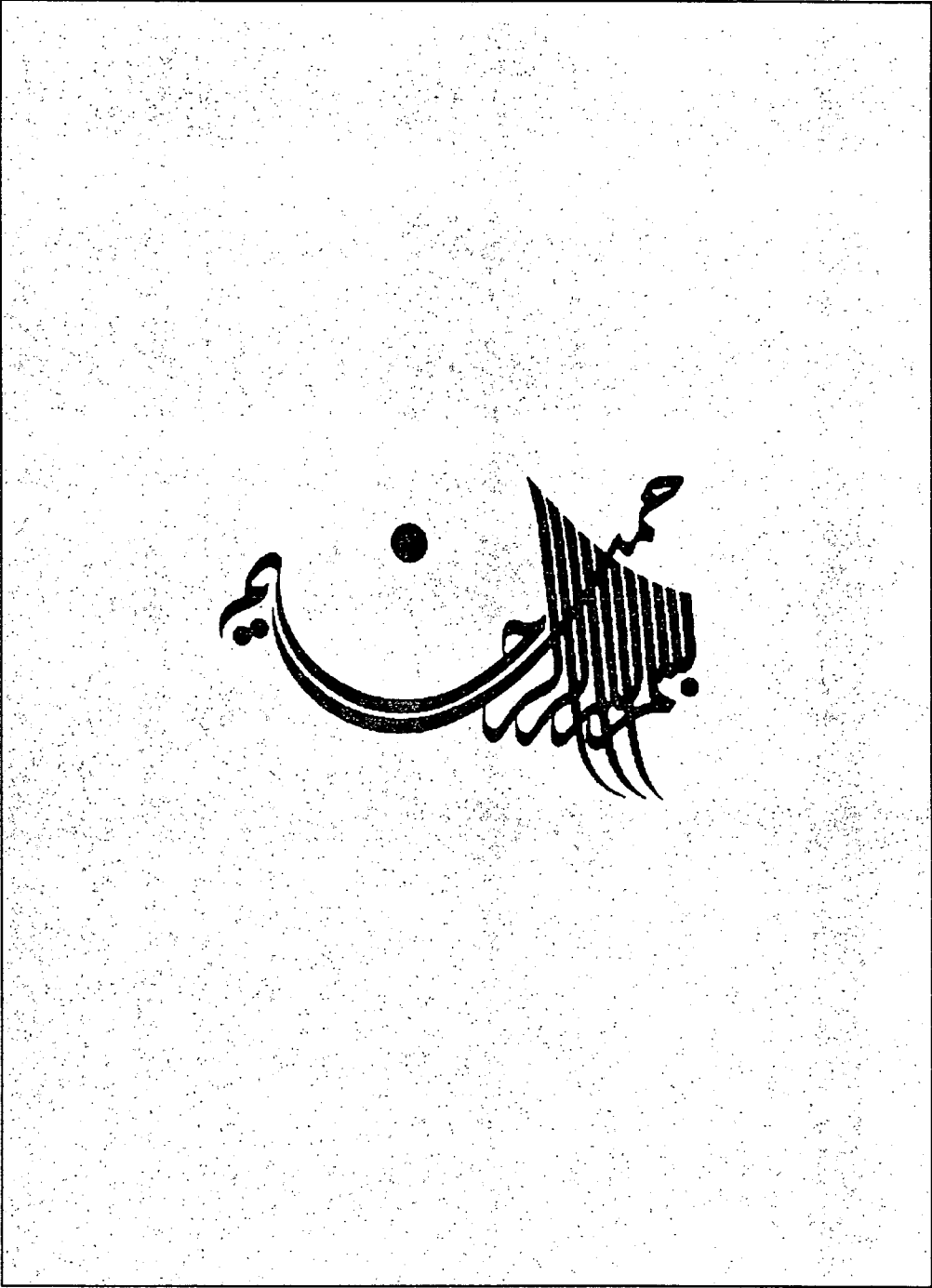
کتابخانه جامع مرکز جهانی علوم اسلامی

شماره ثبت: ۹۶۹

تاریخ ثبت:

□ مسؤلیت مطالب مندرج در این پایان نامه به
عهده نویسنده می باشد.

□ هرگونه استفاده از این پایان نامه با ذکر منبع،
بلاشکال است و نشر آن در داخل کشور منوط به
اخذ مجوز از مرکز جهانی علوم اسلامی است.

تقدیم:

تقدیم به روح پاک انبیاء الهی، اولین بانیان، معماران و آورندگان
حقوق بشر، بالاخص خاتم ایشان و جانشینان بر حقش که حقاً در
راه احیای حقوق مردم مجاهدت‌ها کرده‌اند.
تقدیم به روح عزیز از دست رفته‌ام، پدر، کسی که همیشه در
تلاش بود روح علم و دانش در وجودم دمیده شود.

تقدیر و تشکر:

اولین سپاس را از خدای منان دارم، که این توانایی را به من داد، که لذت قلم به دست گرفتن را بچشم، همچنین از باب «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» بیشترین سپاس را از استاد محترم راهنما جناب حجة الاسلام و المسلمین دکتر حسن وحدتی شبیری که با راهنمایی مخلصانه و استادانه خود مرا در تدوین این رساله یاری کرده‌اند، و استاد محترم مشاور جناب حجة الاسلام و المسلمین آقای محسن قدیر که مشاوره مفید و ارزنده‌اش را در امر تدوین این رساله از ما دریغ نکرده‌اند، دارم. از مرکز جهانی علوم اسلامی که روح تحقیق و پژوهش را در کالبد علمی طلاب دمیده است و از اداره امور پایان‌نامه و پرسنل محترمش که زمینه این پژوهش را فراهم می‌کنند، کمال تشکر را می‌نمایم. همچنین از همسرم که همکاری لازم را در تدوین این رساله داشته‌اند و تأمین‌کننده آرامش روحی و روانی‌ام بوده‌اند، نهایت سپاس را می‌دارم.

چکیده:

حقوق بشر از موضوع‌های اساسی و ریشه‌ای جهان امروز است به حدی که تعامل بسیاری از کشورها با کشورهای دیگر براساس آن صورت می‌گیرد، هرچند گاهی از آن به عنوان اهرم فشار بعضی از کشورها علیه دولت‌های جهان سوم استفاده می‌شود.

رساله حاضر در صدد آن بوده که ریشه‌ها و زیرساخت‌های حقوق بشر را مورد بررسی قرار دهد؛ لذا در فصل اول به تعریف حق، طبیعت، فطرت و غریزه و حقوق بشر پرداخته شده تا با توجه به آنها تعریفی برای حقوق بشر براساس معیارهای اسلامی ارائه گردد، همچنین مفهوم مبانی نظری روشن گردیده است، سپس اقسام حق، ارکان حق و رابطه حق و تکلیف بیان شده است.

در فصل دوم که مهمترین فصل این رساله را تشکیل می‌دهد به بررسی مبانی یا زیرساخت‌های فکری حقوق بشر و مقایسه آنها در اسلام و غرب پرداخته شده است این زیرساخت‌ها در غرب عبارت‌اند از انسان محوری (اومانیزم) که براساس این اندیشه، انسان معیار و محور همه چیز از جمله حقوق بشر به حساب می‌آید، عقلگرایی که می‌گوید: تمام امور باید مورد مذاقه عقل بشر قرار گیرد و از آنچه موهوم است از قبیل سنت، مذهب و... دوری گردد لذا تنها عقل بشری و فرآورده‌های آن، در تدوین حقوق بشر نقش بازی خواهد کرد، فردگرایی که مصالح، حقوق و امیال فرد را اساس می‌داند در نتیجه خواست، امیال و حقوق فرد، در حقوق بشر مقدم بر مصالح و حقوق جامعه (گروهی از افراد) است و حقوق طبیعی که حقوق بشر را ذاتی بشر می‌داند بنابراین هیچ کس حق سلب آن را از بشر ندارد و نخواهد داشت. به طور کلی نقش انسان‌گرایی در آن برجسته‌تر از تفکرهای مثل خدا محوری است.

زیرساخت حقوق بشر در اسلام عبارت است از خدا محوری که تنها مرجع ذی صلاح اعطاء این حقوق را به بشر، خدا را می‌داند و آنچه از حقوق باید باشد در حول این ایده بچرخد و از آن به دست آید. البته این بدان معنا نیست که بشر در آن نقشی نداشته باشد بلکه براساس این دیدگاه هم، چون خدا از این حقوق هیچ گونه سودی نمی‌برد بلکه بشر و نفع و ضرر او اساس آن حقوق می‌باشد، لذا جایگاه انسان هم در آن بارز است اما در مرتبه دوم به این معنا که حقوق بشر اساساً به او بر می‌گردد و برای اوست. در پایان این دو دیدگاه باهم تطبیق و مقایسه شده است و سازگاری و عدم سازگاری‌شان بیان شده است.

در فصل سوم مصادیق حقوق بشر براساس هر دو دیدگاه بررسی شده و تفاوت و اشتراکات هر دو نظام در حق حیات، آزادی و تساوی بیان گردیده و در پایان رساله به نتیجه‌گیری و جمع‌بندی مطالب پرداخته شده است.

فهرست مطالب

□: تقدیم
□: تقدیر و تشکر
□: چکیده
۱: مقدمه
۱: ۱- طرح موضوع (Subject Matter)
۲: ۲- دلایل انتخاب موضوع (Reasons for Research)
۲: ۳- پیشینه موضوع (Literature Review)
۳: ۴- سؤالات اصلی و فرعی (Primary Research Question and Secondary Question)
۴: ۵- فرضیه‌های اصلی و فرعی
۴: فرضیه اصلی (Hypothesis)
۴: فرضیه‌های فرعی
۴: ۶- روش تحقیق (Research Method)
۴: ۷- هدف‌ها
۵: ۸- قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی و موضوعی)
۵: ۹- سازمان دهی تحقیق (Organization of Research)

فصل اول: تعریف‌ها و تقسیم‌ها

۸: مبحث نخست: تعریف‌ها
۸: گفتار اول: مفهوم حق
۸: الف - حق در لغت
۹: ب - حق در اصطلاح
۱۳: گفتار دوم: مفهوم طبیعت، فطرت و غریزه

۱۳	الف - طبیعت، فطرت و غریزه در لغت:
۱۴	ب - طبیعت، فطرت، در اصطلاح:
۱۸	گفتار سوم: مفهوم حقوق بشر:
۱۸	الف - سیر پیدایش مفهوم حق:
۲۰	ب - مفهوم حقوق بشر در غرب:
۲۳	ج - مفهوم حقوق بشر در اسلام:
۲۵	د - رابطه حق و تکلیف:
۲۸	گفتار چهارم: مفهوم مبانی نظری
۳۰	مبحث دوم: تقسیم‌ها:
۳۰	گفتار اول: اقسام حق
۳۰	الف - از جهت متعلق آن:
۳۰	ب - از جهت دوام و تغییر (در اسلام):
۳۰	ج - از جهت استیفاء (در اسلام):
۳۱	د - از جهت وضع:
۳۱	هـ - از جهت ضمانت اجرا:
۳۲	گفتار دوم: ارکان حق

فصل دوم: مبانی نظری حقوق بشر

۳۵	مبحث نخست: مبانی نظری حقوق بشر در غرب
۳۵	گفتار اول: انسان محوری یا اومانیسیم
۳۵	الف - مفهوم اومانیسیم:
۳۵	۱- اومانیسیم در لغت:
۳۵	۲- اومانیسیم در اصطلاح:
۳۵	۲/۱. معنی خاص:
۳۶	۲/۲. معنای عام:

۳۷	ب - پیشینه اومانیسم:
۳۷	۱. در یونان باستان و روم:
۳۸	۲. از قرن ۱۱ به بعد:
۴۰	ج - دو دیدگاه مهم پدید آمده از اومانیسم:
۴۰	د - زمینه و عوامل حیات دوباره اومانیسم:
۴۱	۱. علل فکری:
۴۱	۱/۱. ضعف سیستم فکری متفکران:
۴۱	۱/۲. نارسایی بعضی مفاهیم فلسفی:
۴۱	۱/۳. ضعف فکری توده مردم:
۴۳	۲. علل روانی:
۴۳	۲/۱. راحت طلبی:
۴۳	۲/۲. میل به شهوترانی:
۴۳	۳. علل دینی (دین مسیحیت و کلیسا):
۴۳	۳/۱. ماهیت دین مسیح:
۴۴	۳/۱/۱. عدم دسترسی به متن وحی:
۴۴	۳/۱/۲. فقدان نظام حکومتی و.....:
۴۴	۳/۱/۳. تفسیر متون مقدس و دین آجین نمودن فرضیه‌های علمی:
۴۵	۳/۲. علل ناشی از برخورد کلیسائیان:
۴۵	۳/۲/۱. نحوه برخورد با دانشمندان و علماء:
۴۵	۳/۲/۲. نحوه برخورد آباء کلیسا با مردم:
۴۶	۳/۲/۳ - قدرت طلبی کلیسا و رقابت در پی کسب قدرت و حمایت:
۴۶	۳/۲/۴. رقابت در بین کلیسائیان:
۴۷	۳/۲/۵. دفاع نامشروع از پادشاهان نامشروع:
۴۸	۴. علل اجتماعی:

۴۸	۴/۱. سیاسی - نحوه برخورد حکام:
۴۸	۴/۲. نقش روشنفکران و پیشقراولان و لیبرالها:
۴۹	ه- اصول فکری اومانیسم:
۵۰	۱. آزادی و خود مختاری:
۵۱	۲. اصالت عقل:
۵۱	۳. اصالت فرد:
۵۲	۴. انسان محوری در هنر:
۵۳	۵. طبیعت‌گرایی:
۵۴	۶. انسان‌گرایی در مذهب:
۵۴	۶/۱. حتی:
۵۵	۶/۲. دئیسم (Deism):
۵۵	۶/۳. آتئیسم (Atheism):
۵۶	۷. انسان محوری در شناخت:
۵۶	۸. انسان محوری در ارزش و قانون:
۵۶	۹. معیار بودن انسان:
۵۶	۱۰. دموکراسی‌گرایی:
۵۷	۱۱. تأکید بر گفتگو در حل اختلافها:
۵۷	۱۲. از خود بیگانگی:
۵۷	۱۲/۱. مفهوم از خود بیگانگی:
۵۷	۱۲/۲. دیدگاه دانشمندان در ارتباط با از خود بیگانگی:
۵۹	و- اقسام اومانیسم:
۶۰	ز- تأثیر اومانیسم بر اندیشه‌های دینی و فلسفی در غرب:
۶۰	۱. دینی:
۶۱	۲. فلسفی:

۶۲ ۲/۱. اومانیسم در پراگماتیسم:
۶۲ ۲/۲. اومانیسم در مارکسیسم:
۶۲ ۲/۳. اومانیسم در اگزیستانسیالیسم:
۶۳ گفتار دوم: عقلگرایی:
۶۳ الف - تعریف عقل گرایی:
۶۳ ب - پیشینه‌ی عقل گرایی در غرب:
۶۳ ۱. در یونان:
۶۴ ۲. در قرون وسطی:
۶۵ ۳. عقل گرایی جدید:
۶۵ ج - مفهوم عقل گرایی در حوزه‌های مختلف:
۶۵ ۱. عقل گرایی در حوزه فلسفه:
۶۶ انواع عقل گرایی فلسفی:
۶۶ ۱/۱. عقل گرایی واقع‌گرایانه:
۶۶ ۱/۱/۱. دیدگاه افلاطون:
۶۷ ۱/۱/۲. دیدگاه دکارت:
۶۸ ۱/۲. عقل گرایی معناگرایانه:
۶۹ ۲. عقل گرایی در حوزه کلام:
۷۰ ۲/۱. عقل گرایی حداکثری:
۷۱ ۲/۲. عقل گرایی انتقادی:
۷۲ ۲/۳. ایمان گرایی:
۷۳ ۳. عقل گرایی در حوزه‌ی روشنگری:
۷۴ ویژگیهای عقل گرایی روشنگری:
۷۴ ۳/۱. شمولیت:
۷۵ ۳/۲. طبیعت گرایی:

۷۶ ۳/۳ علم‌گرایی:
۷۷ ۳/۳/۱ ویژگی‌های خردگرایی علمی:
۷۷ ۳/۳/۱/۱ روش تجربی و استقرایی شناخت:
۷۷ ۳/۳/۱/۲ اصالت ریاضی:
۷۸ ۳/۳/۱/۳ نفی فرجام باوری:
۷۸ ۳/۳/۱/۴ اصالت سود و عقلانیت ابزاری:
۷۸ ۳/۳/۲ پیامدهای خردگرایی علمی:
۷۸ ۳/۳/۲/۱ جداسازی حوزه شناخت علمی از غیر علمی و سنتی:
۷۸ ۳/۳/۲/۲ دگرگونی در الاهیات:
۷۹ ۳/۳/۲/۳ انسان‌مداری در تفسیر هستی:
۷۹ ۳/۳/۲/۴ تفسیر میکانیکی از انسان:
۸۰ ۳/۴ ابزار بودن عقل:
۸۱ ۳/۵ سنت ستیزی:
۸۲ ۳/۶ آخرت‌اندیشی دنیا پرستانه:
۸۲ ۳/۷ قضاوت‌های آینده تاریخ ملاک و معیار فعالیت‌ها:
۸۳ گفتار سوم: فردگرایی
۸۳ الف - مفهوم فرد و فردگرایی
۸۳ ۱ - مفهوم فرد:
۸۴ ۲. مفهوم فردگرایی:
۸۴ ب - پیشینه فردگرایی:
۸۵ ج - خاستگاه فردگرایی
۸۶ د - نقش جریان‌های فکری در ارزش فرد باوری لیبرالی:
۸۶ ه - ویژگیهای فرد گرایی:
۸۶ ۱. جدایی انسان‌ها از یکدیگر:

۸۸	۲. جدایی انسان از جهان:
۸۹	۳. خویش مالکی:
۹۰	۴. خود مختاری فردی:
۹۰	۵. غایت بودن فرد و وسیله بودن دیگران:
۹۰	۶. حاکمیت امیال:
۹۲	۷. پیروی از فرمان‌های وجدان:
۹۲	۸. طرد جمع‌گرایی و جامعه:
۹۵	۹. دولت ستیزی:
۹۶	و - منافع عمومی در فرد گرایی:
۹۷	ز - نظم و حکومت در فردگرایی:
۹۷	ح - حکومت و حمایت از نسل آینده در فرد گرایی:
۹۸	ط - دولت و خوشبختی در فردگرایی:
۹۹	ی - اقتصاد در فردگرایی:
۱۰۰	ک - پیامدهای فرد گرایی:
۱۰۱	گفتار چهارم: حقوق طبیعی
۱۰۱	الف - تعریف حقوق طبیعی:
۱۰۱	ب - انواع حقوق طبیعی:
۱۰۱	۱. حقوق طبیعی سنتی و کلاسیک:
۱۰۲	۱/۱. سیسرون و حقوق طبیعی:
۱۰۴	۱/۲. آکویناس و حقوق طبیعی:
۱۰۵	۱/۳. گروسوس و حقوق طبیعی:
۱۰۶	۱/۴. مسیحیت و حقوق طبیعی:
۱۰۷	۲. حقوق طبیعی مدرن:
۱۰۷	۲/۱. هابز و حقوق طبیعی:

۱۱۱	۲/۲. جان لاک و حقوق طبیعی:
۱۱۵	۲/۲/۱. لاک و حق مالکیت:
۱۱۶	۲/۲/۲. لاک و آزادی:
۱۱۷	۲/۲/۳. لاک و برابری:
۱۱۸	ج - عوامل اشاعه حقوق طبیعی:
۱۱۸	۱. قبول عامه مردم:
۱۱۸	۲. پیشرفت در علوم طبیعی:
۱۱۹	۳. تاجران متوسط:
۱۱۹	د - مبنای حقوق طبیعی:
۱۱۹	۱. الهی:
۱۲۰	۲. طبیعت یا فطرت:
۱۲۰	۳. عقل:
۱۲۰	۴. عدالت:
۱۲۱	ه - انتقادهای مکتب حقوق طبیعی:
۱۲۱	۱. قواعد آن عمومی، ثابت و جهانی نیست:
۱۲۱	۲. کلی و مبهم بودن مقررات آن:
۱۲۱	۳. تناقضات:
۱۲۳	مبحث دوم: مبانی نظری حقوق بشر در اسلام
۱۲۳	گفتار اول: خدا محوری
۱۲۳	الف - اقسام توحید:
۱۲۴	۱. توحید ذاتی:
۱۲۴	۲. توحید صفاتی:
۱۲۴	۳. توحید افعالی:
۱۲۵	ب - مراتب توحید:

- ج - مفهوم رب و ربوبیت تکوینی: ۱۲۶
۱. مفهوم رب: ۱۲۶
۲. مفهوم ربوبیت تکوینی: ۱۲۷
- د - ربوبیت تشریحی و حقوق بشر: ۱۲۸
- هـ - دلایل انحصار صلاحیت اعطاء حقوق بشر به خداوند: ۱۲۸
۱. دلیل های عقلی: ۱۲۹
- ۱/۱. خداوند انسان شناس است: ۱۲۹
- ۱/۲. سودجو نیست: ۱۳۱
- ۱/۳. برآورده کننده مصالح فرد و جامعه است: ۱۳۲
- ۱/۴. خداوند مالک است: ۱۳۲
- ۱/۵. غاری از غفلت و نسیان است: ۱۳۳
- ۱/۶. تفوق داشتن و برتر بودن او از انسانها: ۱۳۳
۲. دلیل نقلی: ۱۳۳
- و - جایگاه پیامبران، ائمه و فقهاء در تدوین و اعطای حقوق بشر: ۱۴۱
- ز - جایگاه انسان در چارچوب حقوق بشر از دیدگاه اسلامی: ۱۴۴
- گفتار دوم: کرامت انسان: ۱۴۸
- الف - کرامت ذاتی: ۱۴۸
- ب - کرامت اکتسابی: ۱۴۹
- گفتار سوم: خداجو بودن انسان: ۱۵۱
- گفتار چهارم: جاودانه بودن انسان: ۱۵۵
- مبحث سوم: تطبیق و مقایسه مبانی نظری حقوق بشر در اسلام و غرب ۱۵۸
- گفتار اول: اومانیزم، خدامحوری و حقوق بشر ۱۵۹
- گفتار دوم: عقل گرایی، خدامحوری و حقوق بشر: ۱۶۸
- الف) ویژگی های عقلگرایی در دوره روشنگری: ۱۶۸

۱۶۸	۱- خصیصه اول عقل در عصر روشنگری:.....
۱۷۰	۲- خصیصه دوم عقل گرایی در غرب:.....
۱۷۲	ب- ارزش عقل از دیدگاه خدامحوری:.....
۱۷۴	ج- جایگاه عقل از دیدگاه خدامحوری:.....
۱۷۴	۱. اصول عقاید (جهان بینی) و عقل:.....
۱۷۵	۲. تکالیف اخلاقی و عقل:.....
۱۷۵	۳. احکام شرعی و عقل:.....
۱۷۹	گفتار سوم: فردگرایی خدامحوری و حقوق بشر:.....
۱۷۹	الف- فردگرایی هستی شناختی:.....
۱۸۲	ب- فردگرایی اخلاقی و.....:.....
۱۸۳	ج- حقوق بشر و فردگرایی:.....
۱۸۴	د- جایگاه فردگرایی در خدامحوری:.....
۱۸۹	گفتار چهارم: حقوق طبیعی، خدا محوری و حقوق بشر:.....
۱۸۹	الف- ویژگی های حقوق طبیعی سنتی:.....
۱۸۹	۱. برتر از اراده حکومت ها:.....
۱۹۰	۲. بر طبق قانون و ناموس طبیعت:.....
۱۹۰	۳. اصول و قواعد آن ثابت:.....
۱۹۰	۴. مختص افراد انسانی:.....
۱۹۰	۵. عقلانی بودن آن:.....
۱۹۱	ب- ویژگی های حقوق طبیعی مدرن:.....
۱۹۱	۱. وضع طبیعی:.....
۱۹۱	۲. قانون طبیعی:.....
۱۹۶	ج- جایگاه حقوق طبیعی در خدامحوری:.....

فصل سوم: مصادیق حقوق بشر:

۲۰۱	مبحث اول: حق حیات
۲۰۱	گفتار اول: مفهوم و ارزش حق حیات:
۲۰۱	الف - تعریف حق حیات:
۲۰۱	ب - ارزش و اهمیت حق حیات:
۲۰۵	گفتار دوم: تفاوت حق حیات در دو نظام:
۲۰۵	الف) محدود و مطلق بودن آن:
۲۰۷	ب - قداست حیات:
۲۰۹	ج - حیات مادی و معنوی:
۲۱۱	مبحث دوم: حق آزادی:
۲۱۱	گفتار اول: مفهوم و اهمیت آزادی:
۲۱۱	الف - ارزش و اهمیت آزادی:
۲۱۳	ب - مفهوم آزادی:
۲۱۳	۱. آزادی در لغت و نخله‌های فکری:
۲۱۵	۲. مولفه‌های آزادی:
۲۱۵	۳. مفهوم مثبت و منفی آزادی:
۲۱۷	۳/۱. کاربرد هگلی:
۲۱۷	۳/۲. کاربرد اسپینوزا و کانت:
۲۱۸	۴. پاترسون و سه مفهوم آزادی:
۲۱۸	۴/۱. آزادی فردی:
۲۱۸	۴/۲. آزادی فرمانروایی:
۲۱۸	۴/۳. آزادی مدنی:
۲۱۹	۵. مفاهیم مختلف آزادی با توجه به منشأ آن:
۲۱۹	۵/۱. آزادی اخلاقی:

۲۱۹	۵/۲. آزادی عرفانی:
۲۱۹	۵/۳. آزادی فلسفی (آزادی تکوینی):
۲۲۰	۵/۴. آزادی سیاسی:
۲۲۱	۵/۵. آزادی حقوقی و قانونی (تشریحی):
۲۲۲	گفتار دوم: محدودیت آزادی
۲۲۲	الف - محدودیت آزادی در غرب:
۲۲۵	ب - محدودیت آزادی در اسلام:
۲۲۷	گفتار سوم: آزادی‌های اساسی:
۲۲۷	الف - آزادی مدنی:
۲۲۷	ب - آزادی مذهب:
۲۳۰	ج - آزادی بیان:
۲۳۳	د - آزادی اندیشه:
۲۳۴	هـ - آزادی‌های سیاسی:
۲۳۶	مبحث سوم: حق تساوی:
۲۳۶	گفتار اول: مفهوم و ارزش مساوات:
۲۳۶	الف - مفهوم مساوات:
۲۳۶	ب - ارزش برابری در اسلام و غرب:
۲۴۱	گفتار دوم: موارد نابرابری در اسلام
۲۴۳	نتیجه‌گیری نهایی
۲۵۰	فهرست منابع

مقدمه:

۱- طرح موضوع (Subject Matter):

پس از رنسانس و خصوصاً بعد از جنگ جهانی دوم حقوق بشر به عنوان یکی از مباحث مهم در جهان مطرح شد و در واقع این ایده مطرح گردیده که بشر بدون توجه به خدا و ماوراء طبیعی، اساساً به طور ذاتی دارای حقوقی می باشد که هیچ کس نمی تواند آن را از او سلب کند این تفکر ناشی از ایده انسان گرایی ای بود که سابقه نه چندان درخشان در غرب و بالخصوص در یونان داشت که در آن زمان انسان گرایی در ادب، هنر و... مطرح بود. اما بعد از رنسانس و بر اثر فشارهای طاقت فرسای کلیسا و درباریان، تجدید حیات یافت، و زنده شد گرچند در ابتدا شکل هنری و ادبی داشت اما گام به گام به صورت یک فلسفه درآمد که تمام عرصه های زندگی مردم از جمله حقوق را در نور دید، و زیر چتر خود درآورد و به این صورت مطرح گردید که انسان باید معیار همه چیز باشد لذا حقوق طبیعی به میان آمد (گرچند سابقه طولانی دارد) و حقوق ذاتی انسان ها را مطرح نمود (معیار انسان بودن است) و عقل گرایی که بشر خود قادر به کشف و تدوین این حقوق است و فرد گرایی که فرد انسان سوا از جامعه، دارای این حقوق است.

در کنار این ایده، ایده دیگری مطرح است که آن هم سابقه به درازای عمر انسان دارد بالخصوص در اسلام که در محور تفکر الهی قرار دارد و آن این است که چون خدا خالق و مدیر انسان و جهان است لذا انسان در همه چیز از جمله حقوق باید وابستگی محض به او داشته باشد و او در محور همه چیز باشد و معیار. رساله حاضر به تبیین و توضیح این مسأله پرداخته است که آیا این دو دیدگاه باهم سازگاری دارد یا نه؟ یعنی می توان این دو دیدگاه را باهم جمع کرد یا نه؟

۲- دلایل انتخاب موضوع (Reasons for Research):

انتخاب هر موضوعی بنا به دلایلی صورت می‌گیرد که هر پژوهشگر آن را احساس می‌کند. دلیل انتخاب موضوع این رساله دو چیز بوده است: علاقه شخصی و نیاز جامعه مسلمین به مباحث حقوق بشر تطبیقی.

پژوهشگر با توجه به علاقه که به مباحث حقوقی و بالخصوص حقوق بشر دارد، بر آن شد که به موضوعی بپردازد که با ذوق و سلیقه او هم خوانی دارد لذا در صدد شد که مبانی نظری را، که زیرساخت مباحث حقوق بشر را فراهم می‌کند، مورد غور و ارزیابی قرار دهد و آنگاه به اصول کاربردی که امروزه مطرح است بپردازد. از سوی دیگر چون حقوق بشر در جهان معیار برای روابط سیاسی، اقتصادی و... دولت‌ها قرار گرفته است و با توجه به حوادث اخیر «۱۱ سپتامبر» که اتفاق افتاد وسیله شده است برای تاخت و تاز بعضی کشورها، و همچنین مطرح بودن این ایده که اسلام با حقوق بشر سازگاری ندارد، نویسنده ضروری می‌داند که به طور جدی در حوزه‌های علمیه و جوامع مسلمین بحث حقوق بشر، به طور جدی دنبال شود تا روشن گردد که در اسلام هم حقوق بشر وجود دارد (از نظر مصداق) گرچند تفاوت در مبانی داشته باشیم. لذاست که می‌طلبید ابتدا بحث مبانی گردد و سپس در متون دینی (قرآن، روایات) همه حقوقی که برای بشر مطرح شده ارزیابی گردد و استخراج.

۳- پیشینه موضوع (Literature Review):

در مورد حقوق بشر که از موضوعات مهم امروزی است هم از سوی نویسندگان غربی و هم اسلامی کتاب‌های فراوان نوشته شده است. درباره مبانی نظری آن از دیدگاه غرب (انسان محوری، عقلگرایی، فردگرایی و حقوق طبیعی) هم به صورت جمعی و هم فردی کتاب‌های فراوان به رشته تحریر درآمده است. مبانی نظری حقوق بشر از دیدگاه اسلام کمتر مورد توجه قرار گرفته و کتاب مستقلی که در این مورد تألیف شده است، کتاب فلسفه حقوق بشر حضرت آیه الله جوادی آملی